

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

**Konkursa “Eiropas Padomes Ainavas balva”
astotās sesijas
*Latvijas nacionālās atlases***

PIETEIKUMA VEIDLAPA

Eiropas Padomes Ainavas balva - Eiropas Padomes goda apbalvojums diploma veidā, kas apliecina vietējās pašvaldības, vai to apvienību darbības plānu vai pasākumu ieviešanu, vai arī ievērojamus valsts un nevalstisko organizāciju ieguldījumus, lai nodrošinātu ilgtspējīgu ainavu aizsardzību, pārvaldību un/vai plānošanu¹.

Konkurss „**Eiropas Padomes Ainavas balva**” (turpmāk - Konkurss) – iniciatīva, kuru saskaņā ar Eiropas ainavu konvencijas 11. pantu reizi divos gados rīko Eiropas Padomes ģenerālsekretariāts, lai piešķirtu Eiropas Padomes Ainavas balvu².

Latvijas nacionālā atlase – konkurss, kuru atbilstoši Eiropas ainavu konvencijai, Eiropas Padomes rezolūcijai CM/res(2008)3 un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk - VARAM) nolikumam reizi divos gados organizē VARAM, lai Konkursa kārtējai sesijai izvirzītu Latvijas pārstāvi.

Latvijas nacionālās atlases mērķis ir veicināt sabiedrības izpratnes veidošanos par Latvijas ainavu vērtību un mainību, kā arī sabiedrības lomu ainavu attīstībā, apzinot labāko pieredzi ainavu aizsardzībā, kopšanā un pārvaldībā, kas gūta, gan īstenojot praktiskus pasākumus, gan uzlabojot ainavu pārvaldību, tostarp pētniecību un plānošanu.

Latvijas nacionālās atlases uzdevumi - katrā plānošanas reģionā identificēt labās prakses piemērus ainavu aizsardzībā, kopšanā un pārvaldībā, t.sk. pētniecībā un plānošanā un popularizēt tos, kā arī noteikt Latvijas pārstāvi līdzdalībai Konkursa sestajā sesijā.

Nacionālajā atlasē aicinātas piedalīties Latvijas pašvaldības, to apvienības, valsts institūcijas un nevalstiskās organizācijas, kas ir devušas ieguldījumu ainavu aizsardzībā un pārvaldībā, t.sk. plānošanā un praktisku pasākumu īstenošanā. Pašvaldības, valsts institūcijas un nevalstiskās organizācijas var pieteikt arī juridisko un privātpersonu īpašumos īstenotus projektus, ja tie atbilst pašvaldību un attīstības plānošanas dokumentiem vai valsts institūciju kopīgiem projektiem un ieteikumiem.

Pieteikt var īstenotus projektus/iniciatīvas ar reāli uztveramu ieguldījumu ainavu aizsardzībā, pārvaldībā un/vai plānošanā (piemēram, rekultivācijas, publiskās ārtelpas labiekārtojuma projekti, pētījumi, ainavu plāni vai publiskas kampaņas, iesaistot sabiedrību), kas kalpotu par piemēru ainavu kvalitātes uzlabošanai arī citās pašvaldībās un Eiropas ainavu konvencijas dalībvalstu teritorijās. Lai novērtētu ieguldītā darba ilgtspēju, pieteiktajam projektam/iniciatīvai jābūt pabeigtam/ai līdz 2019.gada 31.decembrim³.

Katrs pieteicējs drīkst iesniegt vienu pieteikumu, latviešu valodā aizpildot šo pieteikuma veidlapu. Tai var pievienot vizuālos materiālus - ne vairāk kā 10 fotoattēlus, 3 posterus vai bukletus, kā arī vienu video materiālu, kas nav garāks par 10 minūtēm.

¹ Eiropas Padomes 2008. gada 20. februāra rezolūcija CM/Res (2008)3 par Eiropas Padomes Ainavas balvas konkursa noteikumiem, pieejama tiešsaistē angļu valodā: CM/Res(2008)3 https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d3d39

² Eiropas ainavu konvencija Eiropas Padomes Ministru komitejā pieņemta 2000. gada 19. jūlijā, savukārt 2000. gada 20. oktobrī Florencē (Itālijā) nodota parakstīšanai citām Eiropas Padomes dalībvalstīm; Eiropas ainavu konvencija tiešsaistē pieejama: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/176> (angļu valodā); <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1265> (latviešu valodā)

³ Iniciatīva var būt turpināta arī pēc 2019. gada 31. decembra. Taču nacionālajā atlasē piesaka tikai tās aktivitātes, kas veiktas līdz 2019. gada 31. decembrim

Aizpildītu pieteikuma veidlapu un pievienotos materiālus ar norādi “Ainavas balva” jāiesniedz Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā līdz 2022. gada 1.jūlijam vienā no šādiem veidiem:

- sūtīt elektroniski uz elektroniskā pasta adresi pasts@varam.gov.lv;
- sūtīt papīra formātā uz adresi Peldu iela 25, Rīga, LV-1494. Pasta sūtījumā obligāti jāiekļauj pieteikuma izdruka papīra formātā un datu nesējs ar pieteikuma veidlapu un vizuāliem materiāliem elektroniskā formātā.

* * *

I. PIETEIKUMA IESNIEDZĒJS

1. Pašvaldība,
valsts
institūcija,
vai
nevalstiskā organizācija

BIEDRĪBA "POPES MUIŽA", reģ.Nr.40008249341

Kontaktpersona

Dace Sāmīte

Adrese:

„Meždārzi”-1, Pope, Ventspils novads LV 3614

Tālrunis, e-pasts:

+371 29132019, dace.samite@gmail.com

II. PIETEIKTAIS PROJEKTS VAI INICIATĪVA

2. Projekta vai iniciatīvas
nosaukums

Iniciatīva – kultūrvēstures, dabas un sabiedrības
mijiedarbība Popes kalna ainavā

3. Projekta atrašanās vai
iniciatīvas norises vieta

Pope, Popes pagasts, Ventspils novads

4. Kopsavilkums par projektu vai iniciatīvu (*maksimāli 100 vārdi*)

Popes muižas centrālā apbūve ir veidojusies augstvērtīgā ainavā - uz Baltijas ledus ezera sensalas, kas būtiski paceļas virs apkārtējā līdzenā reljefa paverot plašus skatus uz visām debespusēm. Šī reljefa īpatnība laika gaitā veiksmīgi izmantota un pateicoties iepriekšējo paaudžu attieksmei saglabāta līdz mūsdienām:

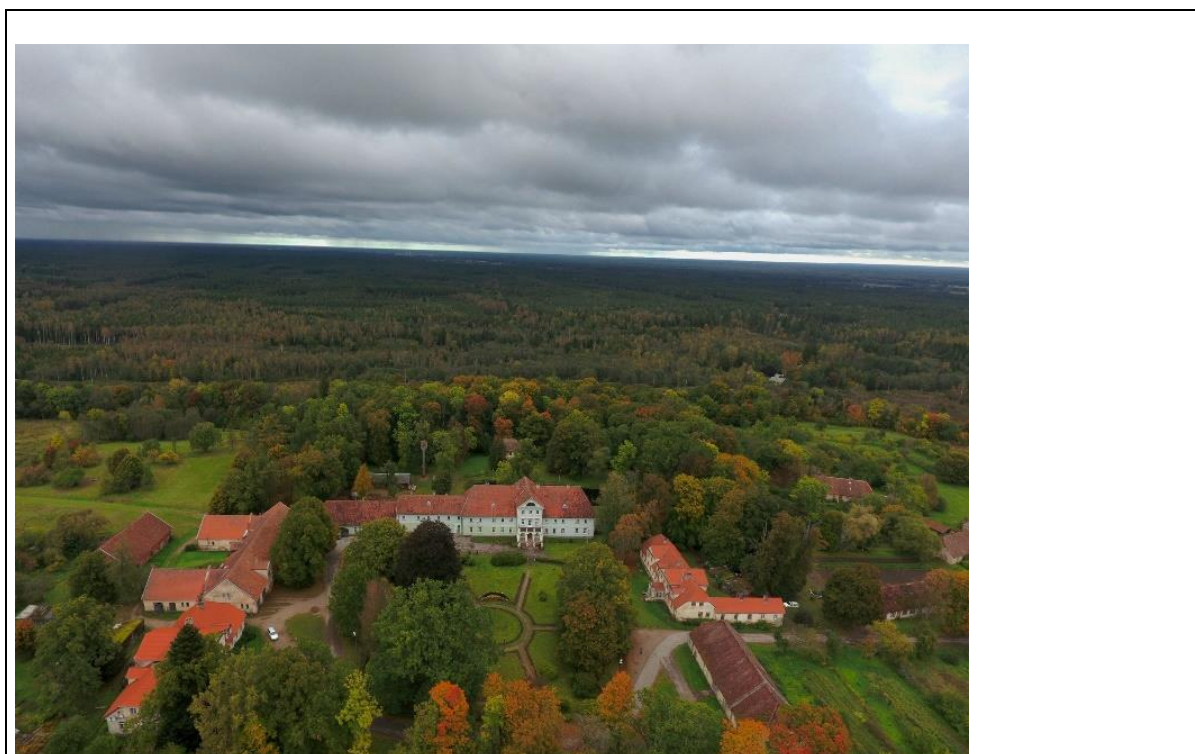
- Ierīkots kuršu pilskalns sensalas rietumos;
- Popes muižas centrālā apbūve ar tās ēkām un stādījumiem ir veidota respektējot sākotnējo ainavu un saglabājot augstvērtīgas tuvās un tālās skatu ainavas, kurās redzams gan dabiskā ainava, piemēram, tālais skats no kalna uz ziemeļiem pāri mežu masīvam līdz Baltijas jūras piekrastei, atklājot Popes muižai piederīgos mežus, kā arī tuvā ainava ar ēkām, alejām un stādījumiem;
- Ierīkota brīvdabas estrāde sensalas ziemeļu nogāzē, kas iekļaujas kopējā ainavā neveidojot disonansi ar vēsturisko apbūvi un minimāli veicot reljefa pārveidi.

Iniciatīva aktualitāti ieguva brīdī, kad tika izskatīts Ventspils novada teritorijas plānojums, kurā netika vērtēta ainava un netika paredzēti pasākumi tās saglabāšanai. Cilvēki, kuri vēlāk dibināja biedrību, izveidoja priekšlikumu sarakstu Ventspils novada apbūves noteikumiem, kas ļautu saglabāt tās ainaviskās vērtības, kuras nesargā valsts mērogā – alejas, tālie skatu punkti no sensalas, ēkas, kuras uzbūvētas līdz 1941.gadam utt. Priekšlikumus ar parakstiem atbalstīja gan vietējā novada iedzīvotāji, gan atbalstītāji no visas Latvijas, kā rezultātā tie daļēji tika iekļauti apbūves noteikumos.

Nodibinoties biedrībai, 2016.gadā tika uzsākta aktīva darbība vairākos virzienos Popes muižas kultūrvēsturiskās apbūves iedzīvināšanai, kuru realizēšanai finansējums tika iegūts no dažādiem finanšu avotiem:

- Teritorijas ainaviskā, kultūrvēsturiskā, arheoloģiskā, bioloģiskā izpēte (Popes muižas parka apsaimniekošanas plāns, klēts un baznīcas 3D uzmērīšana, arheoloģiskie izrakumi pie Medību pils, aleju un parka bioloģiskā un dendroloģiskā izpēte);
- Sabiedrības iesaistīšana (visu periodu notika ikgadējās talkas dažādās vietās sensalā, organizēti izglītojoši semināri par kultūrvēsturiskajā vērtībām un to iesaistes iespējām kultūrtelpas veidošanā un tūrismā, izstrādāta vietējās sabiedrības virzīta Popes attīstības stratēģija un rīcības programma 2016.-2020.);
- Kultūras pasākumu organizēšana – uzsākts ikgadējs Kurzemes dziesminieku festivāls, kas pulcē cilvēkus no visas Latvijas, kuri vairākas dienas iekļauj pasākumus dažādās ainaviskās vietās, Ziemassvētku tirdziņš vēsturiskajā apbūvē;
- Aktīva līdzdalība pašvaldības gatavotajos stratēģiskajos dokumentos, kā arī sabiedriskajā apspriedēs, tai skaitā par VES būvniecību, lai nodrošinātu ainavas saglabāšanu;
- Nozīmīgu objektu sakārtošana (sakārtots un atvērts apmeklētājiem zirgu stallis, pašvaldības veiktā estrādes skatītāju vietu renovācija, kuršu pilskalna attīrīšana no krūmu apauguma, dižkoka sakopšana ar arboristu palīdzību, muižas parkā esošo tiltiņu un taku atjaunošana);
- Sabiedrības informēšana (izveidota FB lapa Popes muiža, kurai jau 4000 sekotāju, dalība projektā Ainavu dārgumi 2018.gadā, dalība Kilograms kultūras, kā kultūrvieta 2019.gadā);
- Darbs ar pašvaldību (regulāras sarakstes un tikšanās, lai mērķtiecīgi virzītu ēku un dabas objektu saglabāšanu, tai skaitā noorganizētas apmācības koku novērtēšanā un saglabāšanā).

5. Fotoattēls, kas reprezentē pieteikto projektu vai iniciatīvu (JPEG formāts, izšķirtspēja 350 dpi, fotoattēla autors)

Skats no Popes kalna uz muižas centra apbūves daļu un muižas meža masīvu.
Foto: R.Grinbergs

III. PROJEKTA VAI INICIATĪVAS ĪSS RAKSTUROJUMS

6. Projekta vai iniciatīvas uzsākšanas laiks

gads

mēnesis

2016.

aprīlis

7. Projekta vai iniciatīvas pabeigšanas laiks

2019.

decembris

8. Projekta vai iniciatīvas partneri
(ja tādi ir)

Ventspils novada pašvaldība, biedrība "Siets", Dabas aizsardzības pārvalde, Nacionālā Kultūras mantojuma pārvalde.

9. Projekta vai iniciatīvas finansējuma avoti

Ventspils novada pašvaldība, Latvijas Vides aizsardzības fonds, Sabiedrības integrācijas fonds, Valsts kultūrkapitāla fonds, ES atbalsts LEADER vietējai attīstībai, Nacionālā Kultūras mantojuma pārvalde, Kurzemes plānošanas reģions.

10. Projekta vai iniciatīvas galvenie uzdevumi (*maksimāli 100 vārdi*)

- Sabiedrības attieksmes veidošana, vietējās kopienas piederības stiprināšana un sabiedrības iesaistīšana ainavas vērtību saglabāšanā;
- Izstrādāt ainavas uzturēšanas plānus un secīgiem darbiem uzsākt ainavas saglabāšanas darbus;
- Nodrošināt ainavas saglabāšanu pašvaldības saistošo noteikumu līmenī;
- Atdzīvināt/iedzīvināt kultūras pasākumus Popes kalnā

IV. PROJEKTA VAI INICIATĪVAS ATBILSTĪBA VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJEM

12. Ilgtspējīga teritorijas attīstība (maksimāli 100 vārdi)

Popes muižas apbūves ainava, kuru veido savstarpējā mijiedarbībā gan dabas un kultūrvēstures komponenti, gan vietējās kopienas ikdienas dzīve, saglabāšana ir svarīga un efektīva investīcija noturībā pret klimata pārmaiņām un bioloģiskās daudzveidības samazināšanos, cilvēku veselības un labklājības uzturēšanu, vietējās kopienas identitātes stiprināšanā.

Iniciatīva ir saliedējusi cilvēkus, kuru senči cēlušies no Popes muižas zemnieku dzimtām, radošus cilvēkus un vēstures interesentus, kuri Popes muižas apbūvē arvien rod vietu savām interesēm un to izpausmēm.

Iniciatīva panākusi, ka Popes muižas apbūves ainava ir “sadzirdēta” valsts mērogā tieši pateicoties sabiedrības atbalstam. Panākusi, ka pašvaldības apbūves noteikumos ir nostiprinātas prasības ainavu elementu (koku stādījumi, vēsturiskā apbūve) saglabāšanai.

Iesniegumā minēti galvenie darbi, kas veikti līdz 2019. gada beigām, bet svarīgākais ir tas, ka iniciatīva turpinās arī šodien jau iepriekš minētajos virzienos un tā nav vienreizēja akcija, bet nu jau ilggadīgs darbs.

Popes muižas ainavas saglabāšanas ilgtspēju pierāda, ka jau 2021. gadā tika īstenots Popes muižas ainavas aizsardzības un pārvaldības plāns, kura izstrādei tika pieaicināti Latvijā vadošie kultūrvēsturisko ainavu pētnieki – arhitekte Kristīne Veinberga un celtniecības arheologs Juris Zviedrāns. Izstrādātais plāns šobrīd jau tiek praktiski izmantot, lai turpinātu un attīstītu vietējo iedzīvotāju jau 2016. gadā uzsāktās iniciatīvas.

13. Projekta nozīme kā labās prakses paraugam (maksimāli 100 vārdi)

- Būtiskākā pieredze, ar ko varam dalīties ir tā, ka arī bez konkrēta finansējuma un atalgota darba, neliela vietējās kopienas pārstāvju grupiņa (biedrībā 7 biedri) var iniciēt un veikt lielus darbus, iesaistot sabiedrību, valsts un pašvaldības institūcijas, apvienojot tās vienotam mērķim.
- Darbojoties ainavas saglabāšanā ir svarīgi nosegt vairākās komponentes. Mūsu gadījumā tās ir bioloģiskā daudzveidība, kultūrvēsturiskais mantojums, kultūrtelpa un vietējās kopienas vajadzības.

14. Sabiedrības iesaistīšanās (maksimāli 100 vārdi)

Tā kā biedrības biedri ir vietējās kopienas pārstāvji, tad jau sākotnēji bija nojaušams, kas būs tā aktivitāte, uz ko atsauksies sabiedrība. Sabiedrības iesaistīšanu sākām ar talkām gan pie Popes estrādēs, gan kuršu pilskalnā, gan muižas parkā.

Tad sākām piesaistīt finanšu līdzekļus un varējām atļauties organizēt bezmaksas lekcijas, seminārus vēstures (I.Lancmanis, M.Auns, A.Dzenis), arheoloģijas (A.Vijups, S.Zirne), vietrades (J.Ķīnasts), ainavas (I.M.Janelis, E.Neilands) jomā. Iedzīvināt kultūrvīdi ar dziesminieku festivālu “Vārti” un Ziemassvētku tirdziņu.

Paralēli tika izstrādāta vietējās sabiedrības virzīta Popes attīstības stratēģija un rīcības programma 2016.-2020., kuras laikā tika veikta plaša aptauja par vietējās sabiedrības vērtībām un vajadzībām.

15. Izpratnes par ainavu vērtību veidošana (maksimāli 100 vārdi)

Svarīgākais sasniegums ir sabiedrības atbalsts. To arī izmantojam kā rādītāju tam, ka Popes muižas apbūves ainava ir “sadzirdēta”.

Pateicoties sabiedrības atbalstam 2018. gadā Popes muižas apbūves ainava tika iekļauta Latvijas ainavu dārgumu sarakstā, tādējādi kļūstot par vienu no 50 ainavu dārgumiem Latvijā.

Paralēli sabiedrības izglītošanai (skatīt 14.punktu) un iesaistei, nopietns darbs tiek veikts arī sociālajos tīklos un medijos. Popes muižas facebook lapai ir 4000 sekotāju.

Iniciatīva atšķirībā no projekta ir ilglaicīga, viņai nav nobeiguma punkta, līdz ar to regulāra informācija, kaut vai par nelieliem sasniegumiem, atklājumiem ainavā, tās liecībās, dod paliekošu efektu. Un visbiežāk dzirdētie komentāri no sabiedrības ir “mēs visu laiku sekojam jūsu jaunumiem” vai “kas jauns Popes muižā”.

16. Ainavu plānošana un pārvaldība (maksimāli 100 vārdi)

Kurzemes reģiona telpiskajā (teritorijas) plānojumā 2006.-2026. ir izvērtētas reģiona ainaviskās vērtības, tai skaitā pieminot, ka saglabājami tādi unikāli veidojumi Latvijas mērogā, kā Baltijas ledusezera sensalas un to ainavas, dokumentā izstrādāti arī mežu ainavas saglabāšanas principi.

Izstrādājot Ventspils novada teritorijas plānojumu un veicot grozījumus tajā, nekas no šiem ainavu saglabāšanas principiem nav iekļauts un respektēts, tāpēc vienīgais plānošanas dokuments kurš runā par Popes kalna dabisko ainavu ar tālajiem skatu punktiem ir plānošanas reģiona līmeņa dokuments.

Spēkā esošajā Ventspils novada teritorijas plānojuma sadaļā – Apbūves noteikumi, pateicoties iniciatīvas pirmsākumiem ir iekļauti nosacījumi kultūrvēsturisko ainavas elementu saglabāšanai – alejas un vēsturiskā apbūve, kurus nesargā normatīvie akti.

Iniciatīvas rezultātā panākts, ka Ventspils novada attīstības programmā 2020.-2026.gadam ir iekļauti pasākumi Popes muižas saglabāšanai, tai skaitā Popes muižas attīstības plāna izstrāde.

Pieteikuma pielikumā:

1. **Links uz video “100 Popes muižas kadri”**
<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=lexMDfFkWAA>
2. **Links uz video VIETA-LATVIJA/KURZEME/POPE**
<https://www.youtube.com/watch?v=9JJilheGK3A>
3. **9 attēlu faili**